

Dokumentation från workshop i projektet Miljöövervakning som underlag till miljö- målsuppföljning och tillståndsbeskrivning

Syftet med workshopen och med projektet

Fler och mer resultat från miljöövervakningen ska användas vid miljömålsuppföljningen. I varje grupp fanns en antecknare och en ledare. I detta dokument har gruppernas resultat samlats.

Tema 1: Använda och sprida data och resultat

1. Dela med varandra vilka lyckade exempel på hur vi har spridit resultat från övervakningen? Och hur det har nått ut i media. Vilka data har lätt att nå ut? Vilka når aldrig ut?

1 Naturdata Korpen

- Omvärldsfaktorer som gör om det blir ”gångbart” i media. **Exempel från Västmanland när journalist snappade upp kopplingen häckande fågel/klimatförändringar och hörde av sig för reportage. (Kan vi hitta denna typ av kopplingar för att lättare lyfta miljöövervakningen i media)**
- Diskuterade kring att viss data är lättare att koppla, till exempel fåglar kan säga saker om både klimat, landskapsförändringar osv
- Svårt när det är löpande insamling av data, inget nyhetsvärde i årlig data. Mer när det är en analys över flera år eller liknande.
- Viktigt med årlig rapport för att synas, men det som ryker först vid nerdragningar
- Ibland tar det flera år för att kunna säga ngt om en punkt
- **Geografiska presentationer är bra, ett sätt att nå ut till beslutsfattare tex.**
- **Återkoppla till dem som berörs (Istället för att sprida brett så hitta rätt målgrupper)**
- **Det finns ett glapp mellan levererad data från datavärd och användbar tillgänglig data för uppföljning eller att kommunicera. Vems roll/ansvar är förädling/analys/visualisering? (se presentationen från HaV) Med vilka resurser/pengar?**
- Miljöövervakning och miljömålsuppföljning är inte separat. Tydligare krav/behovsanalys vid ”beställning” av miljöövervakning.
- När man drar igång sitt program vet man inte vad som finns behov om 15 år
- Vi får inte resurserna
- Presentation av artdata som harmoniserats på ett bra sätt och som kan samvisas/samredovisas
- I Smart naturinformation (ev på väg att fasas ut) ingick även hur vi kan kommunicera

Alla: Diskuterade avvägningen av att tydligare beställa vilken miljöövervakning som ger intressanta data och det faktum att vi inte kan veta vad som är intressant data i framtiden och därför behöva ha bredd.

2 Naturdata odlingslandskapet

3 Naturdata odlingslandskapet

- Populära grupper som fåglar, svårare med blyhalter.
- Sammanställning & behandling av data viktigt.
- Kriser når ut enklare än normaltillstånd.

4 Naturdata soffgrupp utanför Ekosystemet

5 Skäret

6 Vatten Tranan

Gruppens diskussion: Regionala och lokala data som uppfyller kriterier ger mycket information om vad som är bakåt i tiden men svårt att staka ut vad som kan ske i framtiden. Lättare med observationsfält (inom jordbruk) där samma plats har använts i mycket långa tidsserier. Svårt med konkreta exempel på hur man själv exakt sprider information om data, ibland är det väldigt lätt (direkt fråga eller skapas kartlager), svårt att veta vad data används till – oklart hur MMÖ-programmen används. Det skiljer sig mycket mellan län i hur duktiga de är på att sprida MMÖ-information; GIS-skikt och StoryMaps är kanske bättre än rapporter men tid måste hittas till att Ist tittar på sin data och ser vad som går att sprida.

Bra exempel: på nationell nivå så finns det rapportserier (t.ex. AquaReport, Miljötrender) som är lättillgängliga och tematiska (miljöövervakning, forskningsprojekt etc) – mycket av data som används i arbeten/forskning från databaser.

7 Vatten Ekosystemet

- Fisk- stort allmänintresse ger efterfrågan på data. Exempel: kräftor vid kräftsåsong, Tonfisk på västkusten. Många journalister som hör av sig. Ålen ett annat exempel på stort intresse.
- Badvattenkvalitet intressant under sommarsåsong. Algblomning, syrefria bottnar intressant för media.
- Ingen som har tid att analysera vem som söker ut data på egen hand.
- Intresse för elfiske – utförande av miljöövervakning lyfts av media. Svårare att nå ut med rapporter brett.
- Oftast intresse för specifik plats ”min badsjö”. Det vi når ut med är oftast bredare information.

8 Vatten Ekosystemet

Lättare att nå ut med ”kontroversiella” nyheter. T.ex. miljöpåverkan på sälar, PFAS i utter, osv.

Exempel på data som nått ut:

- Badvattenkvalitet. Detta är den mest besökta sidan på HaV, och överlägset den nyhet om miljöövervakning som flest intresserar sig för.
- SLU: Indikationer på ökande kvävehalter i delar av södra Sverige, pga. klimatförändringar. SLU blev kontaktade av tidningar med lantbruksfokus och det fick en del uppmärksamhet i branschen.

Exempel på data som inte når ut (sådant som inte ligger lika nära majoriteten av befolkningen)

- Fjällblommor
- Klimatförändringarnas påverkan på permafrostens utbredning
- Etc.

9 Miljögifter Slätterängen

10 Miljögifter Ekosystemet

- Det går inte bara att gå ut med data, förädlingen eller analysen är viktig. Bra exempel från länen inom den regionala miljöövervakningen - krav inom sexårsperioden att ta fram rapport och sprida resultaten.
- Ibland svårt sprida till allmänheten om inte nyhetsvärdet är tillräckligt stort. T.ex. Gotlandrapporter om kväve o fosfor i ytvatten eller miljögifter – kommunikatörer ser ej nyhetsvärde, däremot rapport om tumlare sprids lätt. Hur gör man det tillräckligt intresseväckande för att få chansen att nå ut i t.ex. media.
- Hur når man olika målgrupper? Vill man bara nå ut i media? Eller vill man nå ut till någon form av åtgärdsutvecklingsprocess. Vill även nå tex samhällsutveckling, planering, kommunpolitiker – rätt förvaltningar måste nås av informationen. Lantbrukarna vill ha återkoppling, får info om senaste i nyhetsbrev. Svårt inom kommunen få tag i de resultat som finns, svårt veta vem man ska delge och även svårt få tag andras data.

11 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- HÄMI-workshoparna har varit lyckade, hybridmötena har fungerat bra. Vetenskapsradion på djupet (sänds vardagar kl 12.10.) har gjort flera inslag efter den senaste HÄMI-konferensen. Kanske bjuda in journalister till HÄMI-konferenserna?
- Nytt från miljöövervakningen.
- Trafikverkets nollvision, 220 döda per år, versus de 6700 som dör i förtid pga luftföroreningar.
- Analyser för grupper, men det behövs det en koppling till en individ för att nå ut.
- EFDA sänker värdet för bisfenolA, hela befolkningen ligger över den nivån.
- Svårt att ”hålla ordning på proportioner”. Individerna ska inte behöva tänka på det, utan politiken måste hantera styrmedel.
- Data som berör individer når ut, trafik, PFAS,
- Vi jobbar i stuprör, missar kopplingarna mellan.
- Hur sprider vi sammanställningar som finns?
- Mycket arbete görs som man inte vet om.
- Egen drivkraft viktig för att sprida resultat.

- Antonis Georgelis, IMM, har lyckats jättebra att presentera resultat och sedan få kommunerna att förtäta Miljöhälsoenkäten i de kommuner i Stockholms län som han har varit ute i.

12 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

Vissa länsstyrelser har ett nyhetsbrev där man försöker lyfta aktuella rapporter. Miljöhälsoenkäten lyfts även i en konferens. Cancer och UV-strålning lyfts inte alltid i media så mycket som det kunde. Luftföroreningar är ganska ofta i media, medan buller inte är det. Svårt att veta varför olika frågor tas upp – ibland beror på tajmingen.

Miljöhälsoenkätens resultat används inte längre som indikatorer i miljömålen.

2. Hur underlättar vi för miljömålsuppföljningen att använda mer av det data som samlas in?

1 Naturdata Korpen

- De försvunna indikatorerna!!!
- RUS drev hårt att de skulle få komma tillbaka, men nu är det pausat. Krävs att de nationella efterfrågar dem.
- Personliga kontakter är jätteviktigt. Vi som jobbar regionalt behöver ha bättre insyn i vad som händer nationellt. Efterfrågar nätverk och hur man bjuder in sig till dem, sätts upp på sändlistor osv. Tex har vi delprogram som förtätar nationell miljöövervakning men delprogramsansvarig på länet har inte koll alls på den nationella övervakningen.
- Datavärdarna har ansvariga där det också ingår i tjänsterna att hålla kontakterna: hur mkt ingår i detta uppdrag?
- Sammanfattningar/rapporter med några års mellanrum för att tillgänglig data/analys av data (viktigt då att inte glömma den regionala upplösningen). Men vems ansvar? RUS?
- Ibland tekniska svårigheter.

2 Naturdata odlingslandskapet

3 Naturdata odlingslandskapet

- Regionalmiljoovervakning.se
- Kurering av data, standardisering
- Göra det lätt att få in data på rätt sätt
- Tar tid att få in data, central hjälp underlättar.
- Uppbyggnadsarbete
- Rapporter – hur skapas de? Hjälper att visa vad som kan göras
- Förståelse av data viktigt
- Kunna hämta data från portal
- SBDI
- Vissa målsvariga använder underlagen för rapporteringen, vissa gör väldigt mycket mer ambitiöst, skillnad mellan länsstyrelser
- Väntelägen, samlar data
- Spatiala variabler viktiga, knyta till platser och habitat

- Analysmetoder mer avancerade men mer svårbegripliga, förståelse av data än mer viktigt

4 Naturdata soffgrupp utanför Ekosystemet

5 Skäret

6 Vatten Tranan

Gruppens diskussion: Som datavärd har man sin ”låda” med god kvalitet och helt öppet, så det krävs att data kommer in och vad de som sedan ska använda vill ha data till. Sammanställs API:er för data som lättare sammanställs, borde DIG (samordningsgrupp mellan datavärddar) användas tydligare? De som hämtar data från datavärddar ska kunna ha en lättare ingång och tillgång.

7 Vatten Ekosystemet

- Hur synkar mål med data? Statusklassning i vattendirektivet, Full koll på våra vatten, miljömål.
- Personbundet miljömålsansvar, personalomsättning försvårar.
- Olika hur mkt data som finns för respektive miljömål.
- Lite arbetstid för miljömålsuppföljning för miljömålsansvariga – 1-2 arbetsdagar
- Valfungerande analysverktyg saknas för att göra en snabb bedömning.
- Hur ska miljöanalysen genomföras och struktureras?
- Viktigt att veta vilken data vi ska fråga efter för att få ut rätt data
- Efterfrågan på länsvis data har ökat.

8 Vatten Ekosystemet

- Förslag: En portal där all miljödata är samlad. T.ex. ”miljödataportalen”, eller ”miljödata.se”, där det ska vara tydligt att hitta vad det finns för olika miljödata och hos vilken datavärd.
- Även en harmonisering till gemensam standard för API:er, metadata osv., viktigt för att kunna nyttja data på ett hanterbart sätt. Det är också svårt att ladda upp, eller hämta, data från vissa datavärddar. Det måste bli enklare, harmoniserat.
- Viktigt hur data kommuniceras. Det finns en problematik med naturvetenskapens sätt att uttrycka sig kontra kanske mer faktiska uttalanden som ”allmänheten” vill ha. Vi måste bli bättre på att våga stå för våra slutsatser.

9 Miljögifter Slätterängen

10 Miljögifter Ekosystemet

- Lst kan gå ihop och göra specialbeställning till datavärddar inför miljömålsuppföljning. Viktigt att krav mot datavärdskapen uttrycks mot beställaren av dataförvaltningen (främst HaV och Naturvårdsverket), inte direkt mot datavärden.
- Avnämargruppen nära verksamheten behöver ha kontinuerlig kontakt.
- Förmedla resultat via nyhetsbrev om ny rapporter och data, som når miljömålsuppföljare, så att det framgår att det finns och var man kan hitta data.

- Viktigt göra reklam, inte bara för utförare även göra reklam för svensk miljöövervakning. Vi måste hjälps åt att marknadsföra det. Om man vet vad som kommer ut av svensk miljöövervakning och vad som försvinner om man tar bort resurser, så blir det svårare att ”kapa”.

11 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Data behöver vara på regional och lokal nivå
- Oavsett vilket miljömål så kan man alltid hitta en hälsokoppling.

12 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Jättebra med ”fakta och statistik”-sidan på sverigesmiljomal.se – där hittar man vägar till så mycket mer data. En underlättning skulle kunna vara att fylla på denna sida med kopplingar till olika sidor där man hittar data.
- Lst Gävleborg har byggt upp ett system för att samla ihop olika data (genom Power BI) för miljögifter i vatten som kallas MIDAS (miljödata Sverige). Ingen från dem är här idag och det är oklart om de har pratat ihop sig med nationella representanter.
- NV har ett samordnande uppdrag för både Sveriges miljömål och miljöövervakningen, men samordningsrollen är olika. Därmed är det ganska naturligt att olika aktörer har gjort olika.
- Data som drivkraft.

3. Var finns luckor? Har datavärden tips på data som inte används i Miljömålsuppföljningen, men som kunde användas?

1 Naturdata Korpen

- Remi!! Borde snart kunna leverera data, men än så länge bara två omdrev
- Hitta gamla undersökningar som skulle kunna göras om (fast det kanske är mer forskningsprojekt)
- Funktionell grön infrastruktur - hitta uppföljningsindikatorer för att följa upp Grön infra

2 Naturdata odlingslandskapet

3 Naturdata odlingslandskapet

- koppla ihop artdata med landskapsdata
- Kopplingen mellan habitat och uppmätta variabler
- Finns massor med data som skulle kunna användas men som ännu inte utnyttjas
- Data kanske behöver standardiseras, annars kan data finnas i tjugotals varianter som inte är enkelt kompatibla
- Omstarter kan vara ett problem
- Glesa data
- God bebyggd miljö saknar bra data

4 Naturdata soffgrupp utanför Ekosystemet

5 Skäret

6 Vatten Tranan

Datavärddar är öppna för data som kanske inte kommer in, som kommunal data. Recipientkontrollen som sker är mycket viktig för kvalitetsstatus men är inte ett krav (SRK); saknas det incitament för att data ska redovisas?

7 Vatten Ekosystemet

- Datavärden vet inte hur datat används. Bra data bygger på dialog – Lst behöver rapportera in data.
- Exempel: fiskräknare. Data kan användas för att följa upp åtgärder, som fiskpassager, laxtrappor.
- Stationsvisa index hade underlättat. Svårt att ta fram bedömningsgrunder, de behöver utvecklas och revideras.
- Problematik med motsägelsefulla index – hur ska resultat sammanvägas?

8 Vatten Ekosystemet

9 Miljögifter Slätterängen

10 Miljögifter Ekosystemet

Den nationella miljöövervakningsdata utnyttjas inte regionalt. Bra om man lättare kan göra se det tillsammans och få helhetsbild av hur det ser ut och var behovet av ytterligare övervakning är som störst.

11 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Vi vet inte. Generellt är det svårt att veta vad som pågår. Hur synliggöra?
- Det finns jättemycket data. Datavärden har sitt uppdrag. Svårt att få kopplingen mellan MMU och MÖV.

12 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Radon är en knepig fråga, där både BoV och SSM har en roll. Finns säkert mycket, men används inte i miljömålsuppföljningen. Buller och den nationella bullerkartläggningen används inte i miljömålsuppföljningen. Finns mycket data om tätortsnära grönytor, detta kommer in i Miljömålsuppföljning för God bebyggd miljö, men data verkar inte komma in i beslutsfattandet.
- Samverkansåtgärden inom Miljömålsrådet ”Hälsa som drivkraft för att uppnå miljömålen och hållbar utveckling” har en målsättning om att kartlägga miljöhälsodata och identifiera luckor samt möjliga vägar för samverkan bland olika aktörer inom och utanför miljömålssystemet. Resultaten av detta arbete kan vara nyttiga för miljömålsuppföljningen.

4. Identifiera data som saknas och behövs för miljömålsuppföljningen men som inte samlas in.

1 Naturdata Korpen

2 Naturdata odlingslandskapet

3 Naturdata odlingslandskapet

- Saknas data om vilka våtmarker som är dikade
- Hälsorelaterad miljöövervakning
- Olika i olika län
- Det mesta som byggts upp har som syfte att hjälpa till miljömålsuppföljning
- Men underlagen i Excelmallen ganska abstrakta.

4 Naturdata soffgrupp utanför Ekosystemet

5 Skäret

6 Vatten Tranan

- Vid uppstart vid recipientkontrollprogram borde det bli krav att data ska redovisas till datavärdar så att det kan användas (både privata och offentliga aktörer); om det inte går kanske det kan bli lättare att redovisa data inom programmet. NMÖ/MMÖ program är standardiserade jämfört med recipientkontrollprogram, hur blir provtagningen säkerställd?
- Allt ska vara dokumenterat så man lätt kan följa vad som gjorts vid insamling.

7 Vatten Ekosystemet

8 Vatten Ekosystemet

9 Miljögifter Slätterängen

10 Miljögifter Ekosystemet

Luckor finns, men vi hann inte prata om det.

11 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Samordningen kunde bli bättre. Hur kan vi samnyttja varandras data?
- Behövs en miljöhälsportal.

12 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Finns mycket data, men utmaningen är att det är svårt att överblicka det och ens veta att data finns. Så tex som miljömålsuppföljare har man svårt att veta vilken data man kan hämta och vart. Det är svårt att hitta regionala data tex till (när man inte vet var det finns, och inte heller om det finns).

- Det saknas data på inomhusmiljö. Många saker är väldigt svåra att mäta, tex mögel.

5. Finns det data som behöver anpassa till miljömålsuppföljningens behov?

1 Naturdata Korpen

- Behöver vi bättre förklaringar på hur datan kan användas för varje precisering
- Det finns i målmanualerna och där finns även utpekade brister/luckor
- När miljöövervakningen startade byggde vi upp ett system. Samtidigt som det är viktigt att behålla långa trender osv, så är vi just nu i en revolution där vi alltmer kan samköra data. Därför får vi heller inte fastna i gamla strukturer i miljöövervakningen som försvårar detta

2 Naturdata odlingslandskapet

3 Naturdata odlingslandskapet

- BACI före efter, kontroll behandling, bra i Maria von Posts m.fl. rapport
- Analyspipelines, där nya data går in i färdiga analyser

4 Naturdata soffgrupp utanför Ekosystemet

5 Skäret

6 Vatten Tranan

- Generellt så skulle data behöva märkas; följer det standardiserade metoder och vilken i sådana fall.
- Uppföljare behöver veta vilka datavärden som finns och vad som vill uppnås med miljödata. Det är mycket olika nivåer på hur lätt det är att få fram svar från data ur datavärdens perspektiv.
- Viktigt att data är offentlig, svårt när det är sekretess (både praktiskt i databasen och spridning).

7 Vatten Ekosystemet

8 Vatten Ekosystemet

9 Miljögifter Slätterängen

10 Miljögifter Ekosystemet

Ja, data hos datavärdarna behöver oftast tillrättaläggas innan den kan användas på ett effektivt sätt i miljömålsuppföljningen.

11 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

Kanske backa ett steg, och fundera på hur vi kan använda data, en träff för att prata miljömålsuppföljning och spåna kring vad som finns, behövs och användning.

12 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

Ta in miljöhälsoenkätsindikatorer igen.

6. Behöver något ändras? Finns det "lågt hängande frukter" dvs förändringar som lätt kan göras?

1 Naturdata Korpen

2 Naturdata odlingslandskapet

3 Naturdata odlingslandskapet

- Underlättar om data levereras
- Mer tid?
- Behöver något tolkas mer?
- Samla ihop mer analyskompetens & manualer
- Prata mer med varandra, mer kommunikation

4 Naturdata soffgrupp utanför Ekosystemet

5 Skäret

6 Vatten Tranan

- Dubbelt så mycket utvecklingsmedel, minst (kustfågeldatabas blev inte lättillgänglig även om Lund uni tog över och tog ansvar nationellt). Att få till så standardiserade data som möjligt, med samma kodnummer etc – datavärdarna tar in och harmoniserar samt synkar data utåt.

7 Vatten Ekosystemet

8 Vatten Ekosystemet

9 Miljögifter Slätterängen

10 Miljögifter Ekosystemet

- När man upphandlar labb, se till att ställa krav på hur data levereras så att sannolikheten att det levereras till datavärd ökar.
- Sprid resultat, prata med varandra – miljöövervakning/miljömålsuppföljning.
- Kom till datavärdarnas användarråd – få koll på vilka möjligheter som finns, uttryck behov för miljömålsuppföljningen.
- Goda exempel från de som har bra sätt för att använda tex datavärdarnas api:er – presentera för andra län på tex miljöövervakningsdagarna – tex Lst Gävleborgs miljögiftsdata i vatten – Midas (finns tillgängligt via lst gemensamma Power BI (excel)).
- Nationell stödgrupp som kan hjälpa vid uttag/användning av data
- Bra med den här och liknande Workshops

11 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

Svårt att hitta data. Hur kan vi undvika att vi gör om det som andra redan har gjort?

12 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Samla ihop data.
- Skapa mer kontaktytor. Tex. sådana här möten där man träffas över nationell-regional, miljöövervakning-miljömålsgränser osv. Viktigt att då kunna samtala kring konkreta frågeställningar (som precis i denna WS, som för övrigt är väldigt väl organiserad :)).

7. Övrigt? (Det här tyckte vi var viktigt att diskutera, en öppen punkt för att föra fram sådant som andra, dvs datavärddar, Naturvårdsverket och Hav eller användare behöver veta)

1 Naturdata Korpen

2 Naturdata odlingslandskapet

3 Naturdata odlingslandskapet

- Regionala upplösningen och annat som är organisatoriskt begränsat (tekniskt) borde inte behöva vara det
- Lita på data och det behöver inte vara jätteomfattande innan det är värdefullt

4 Naturdata soffgrupp utanför Ekosystemet

5 Skäret

6 Vatten Tranan

- Det är alltid fritt fram att ta kontakt med datavärddar för frågor och hjälp, kommunikation är A och O för att kunna få bra resultat.
- Gävleborgs län har byggt en miljödatas; miljöövervakning och statusklassning, hoppas kunna samarbeta med andra databaser.
- Osäkert för datavärddar om det blir för spritt med insamling, inrapportering, prioritering, internt/externt.
- (Har nästan blivit svårare att söka ut data för att så mycket data har kommit in i databaserna, måste inventera variabler och enheter för att hitta synergier att skapa gemensamma enheter och variabler).

Tips på länkar med bra information:

- [Sveriges vattenmiljö | Visar miljötilståndet i våra vatten \(sverigesvattenmiljo.se\)](#)
- [Tidningen Miljötrender från SLU | Externwebben](#)

7 Vatten Ekosystemet

8 Vatten Ekosystemet

9 Miljögifter Slätterängen

10 Miljögifter Ekosystemet

Viktigt göra reklam, inte bara för utförare även göra reklam för svensk miljöövervakning. Vi måste hjälps åt att marknadsföra det. Om man vet vad som kommer ut av svensk miljöövervakning och vad som försvinner om man tar bort resurser, så blir det svårare att ”kapa”.

11 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Miljösamverkan Sverige.
- Det behövs samhällsekonomiska analyser med vad kostnaden blir om vi inte åtgärdar.

12 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

Tema 2: Samverkan: Hur underlättar vi för varandra?

För frågan om miljömålsåtgärder finns utdrag ur åtgärdswebben med exempel på åtgärder (exceller) sparade i en mapp på sidan [Statistik och indikatorer - Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet \(rus.se\)](#).

1. Hur kan samverkan förbättras mellan miljöövervakning, datavär- dar och MMU?

1 Naturdata Korpen

- Alla: Mer träffar som i dag. Behöver fortsätta dialogen för att skapa en gemensam bild De som inte är här är tex enhets- och avdelningschefer. Skulle det kunna vara Miljömålsrådets uppgift?
- Datavärdsansvarig: För att öka samverkan så behöver vi tydligare ”beställning”/kravspecifikation från den som använder data. Det betyder inte att vi inte kan även följa upp mer än detta/kringdata.

2 Naturdata odlingslandskapet

3 Naturdata odlingslandskapet

- Möten är bra men hur får man det att funka mellan möten?
- Användarråd hos datavärddar – där LST ingår
- Forum för tvåvägskommunikation – efterlysa underlag, men hur får man det att funka?
- Nyhetsbrev är tyvärr passiviserande

4 Naturdata soffgrupp utanför Ekosystemet

5 Skäret

6 Vatten Tranan

- Prata mer med varandra, lyft luren, tryck på Skype – kommunicera mer direkt med varandra, tänk på målgruppen. Förutsätter att vi vet vad som behövs från varandra. Det krävs att uppföljaren vet om att data finns och var den finns samt komma ihåg att en databas kan ge information för flera miljömål.
- Förslag: En specifik ansvarig person per delprogram hos länsstyrelsen som kan kommunicera med datavärd (och uppföljare?), identifiera viktiga kontaktpersoner per organisation (svårt att strukturera på större nivå).

7 Vatten Ekosystemet

- Olika konferenser/dagar för olika områden, går det att synka? Lägg in sessioner i vardera forum för att lyfta och stärka.
- Användarråd ett sätt.
- Nyhetsbrev, använd miljöövervakningens nyhetsbrev
- Synka datavärdarna, använd samma terminologi och teknik. Vilken standard ska användas? Harmoniseringsarbete.
- Stationsregister, alla objekt ska ha ett och samma ID.
- Viktigt att bibehålla öppna data.

8 Vatten Ekosystemet

Mer samverkan behövs över organisationsgränserna. Organisationerna påverkar mer än vi tror, mycket händer över fikaborden, vi behöver bli bättre på att se oss som en enhet. Kanske kan kommunikatörer vara en hjälp här, för att stärka varumärket ”miljöövervakning”. Det i kombination med fler fysiska träffar kommer i förlängningen leda till oss att vi känner oss mer som en enhet, istället för att det ska fortsätta vara uppdelat som idag. T.ex. behövs bättre samarbete mellan regional och nationell miljöövervakning – vi måste prata mer med varandra!

9 Miljögifter Slätterängen

10 Miljögifter Ekosystemet

- Delta i gemensamma möten, workshops, miljöövervakningsdagar, miljömålsdagar etc.
- Hur kan man samutnyttja hela datamängden, inte bara miljöövervakningen utan även recipientkontrollen, uppföljning sanering av förorenade områden osv, lokala data – hur dra slutsatser från hela datamängden.

11 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Övergripande miljödatamyndighet behövs.
- Vad händer med miljöövervakningsutredningens förslag?
- Översyn av mmu påbörjad.

- FU börjar för sent.
- Fylla glappet genom en miljödatamyndighet.
- Hälsa kan komma in på flera miljömål.
- Kanske kan Niklas och datavårdar vara med i planeringen inför 1st Skype-möten.

12 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Sammanslagning av Miljömålsdagarna och Miljöövervakningsdagarna och fokusera på samverkan (en gång iaf)? Kanske så att man har första dan till MÖ, en mittendag för båda samlat, och tredje för Miljömålen.
- RUS har en samarbetsyta via sharepoint. Där finns ingen data lagrad, utan det är mest för kommunikation.
- RMO.nu är också en samarbetsyta, men för miljöövervakningen.
- Skapa mötesytor
- Det finns samverkansytor där man (istället för samverkan) presenterar olika saker man har gjort hos sin myndighet. Viktigt att fokusera på "hur" istället för "vad" när man tex presenterar goda exempel
- Tydlighet i samverkanssätt är viktigt, dvs. komma överens om gemensamma spelregler och förhållningssätt
- Miljödatastrategin uppdateras – viktigt att förmedla den och se till att den används

2a. Vilka data kan vi använda för att följa upp åtgärder? Behövs det nya data?

1 Naturdata Korpen

- Osäker på om det går att följa upp
- Lagstiftningen kommer kräva mkt mer åtgärdsuppföljning
- Åtgärders effekter har länge efterfrågats
- Krångligt men intressant. Finns data redan: det tror jag inte
- I miljöövervakningsutredningen försökte man koppla bort åtgärdsuppföljningen. Kanske vi inte ska fastna i var gränsen går mellan miljöövervakning och åtgärdsuppföljning
- Om åtgärdsuppföljningen följer upp effekten av en byggd damm så kan miljöövervakningen kan vara en referens till
- Vad menar vi med åtgärd egentligen: ändrad jordbrukspolitik- är det en åtgärd?
- **Risk att istället för att diskutera miljötillstånd så blir det uppräknig av åtgärder. Vi behöver problematisera åtgärdsuppföljningen. Vi gjorde åtgärder och visade att det gav effekter men var det tillräckligt för att nå målet - det kanske vi inte följde upp**
- Vi ska mäta generella trender (därför miljöövervakningslokaler ibland inte ska vara allmänt kända)
- Vi ska kanske inte styra om miljöövervakningen mot åtgärdsuppföljning men se över om (och var) miljöövervakningen kan användas för åtgärdsuppföljning

2 Naturdata odlingslandskapet

3 Naturdata odlingslandskapet

- Spatiell information i data, helst Before-After-Control-Impact
- Von Post-rapporten om VIP ÅGP Pollinatörer, finns som utkast. (finns i mapp ”Tips och dokument från workshopsdeltagare”)
- Remiil våtmarker, har data före, gör nu åtgärder, möjligt att göra BACI.

4 Naturdata soffgrupp utanför Ekosystemet

5 Skäret

6 Vatten Tranan

- Svårt med data för vissa MMU, alla har inte lika mycket övervakning (t.ex. myllrande våtmarker) och därför svårt med åtgärder.
- Är det storskaliga åtgärder/långtgående åtgärder kan miljöövervakning bidra, men t.ex. åtgärder i landskapet är mer lokalt och kräver därför lokal övervakning (tillståndet före/under/efter).

7 Vatten Ekosystemet

- Undersökningar behövs innan och efter en åtgärd.
- Krav på operativ övervakning inom vattenförvaltningen, men följs inte alltid.
- Se över hur pengar används, få in långsiktighet i projekt som inkluderar uppföljning/övervakning.
- Viktigt att få in vilken data som behövs för uppföljning i samband med att en åtgärd genomförs.

8 Vatten Ekosystemet

Viktigt att följa upp åtgärder, mäta både innan, under och efter, och även lång tid efter. Det är mycket pengar som läggs på åtgärder, att inte följa upp effekterna av åtgärderna är till stor del bortkastat.

9 Miljögifter Slätterängen

10 Miljögifter Ekosystemet

- I de två senaste miljöövervaknings SOU:erna uttrycks det tydligt att åtgärdsuppföljning inte ingår i den statligt finansierade miljöövervakningen.
- Regionala data får t.ex. inte användas för lokal åtgärdsuppföljning.
- Man måste skilja på miljöövervakning och miljöövervakning. Tex statligt finansierad övervakning rmö/nmö mer till för att följa tillståndet i miljön och något som behövs för att jämföra med. Jämfört med annan övervakning för tex uppföljning av åtgärder eller verksamhetens utsläpp (recipientkontroll).
- Viss åtgärdsuppföljning kan göras genom miljöövervakningsdata på tex miljögiftssidan (tex slamövervakningen). Någon form av storskalig uppföljning av åtgärder.

- En del miljöövervakning inte lika åtgärdsnära.
- Svårt följa upp många åtgärder, effekten inte alltid 1:1, svårt veta vilka åtgärder som ger vilken effekt. Inte alltid det går att mäta sig till åtgärdseffekt, andra uppföljningsmått behövs.
- Lokal åtgärdsuppföljning behövs också, men måste planeras in i samband med tex åtgärdsprojekt.

11 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

Vedeldning. Uppdrag har gått till Göteborgs universitet. Fånga upp.

HÄMIprojekt, klart till vintern, lägga till bens(a)pyren. Vilka dataserier är absolut viktigast.

Hur mycket resurser ska man lägga på att mäta PCB?

Vad innebär klimatförändringarna? Torka översvämningar, ämnen som kan börja frigöras...

12 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- DPSIE-systemet: oftast mäter man tillståndet i miljön, medan åtgärder är svårast att mäta
- Miljöhälsoenkäten är ett redskap vi har
- På luftföroreningar kan man (ganska) lätt se skillnaden mellan åtgärder (tex. Grusbekämpning och partikelhalter), men i många andra områden är det svårt av olika skäl: ibland sitter kommunerna på åtgärder, men miljöövervakningsdata (och kunskap om det) finns på andra myndigheter
- Statliga åtgärder (med miljömålsskoppling) finns sammanställda i miljömåluppföljningsrapporter regionalt och nationellt
- Finns åtgärder som egentligen har ett syfte, men har påverkan på något annat: tex att täcka en deponi

2b. Behöver åtgärderna vara annorlunda? Hur i så fall?

1 Naturdata Korpen

- Flera tyckte först att frågan var konstig. Vi kan ju inte skipa åtgärder på de områden där vi inte följer upp eller har svårt att följa upp.
- Calle: Gör vi åtgärder efter vad vi behöver göra eller vad aktörer vill göra. Kanske ska åtgärder mer anpassas efter miljö tillstånd och behovsanalys
- Jonas: Ofta kanske vi övervakar en trend- men hittar inte orsak och verkan
- Martin: Allt större del av miljöövervaknings-anslaget går till EU-rapportering
- Magnus: Använder vi EU-rapporteringen tillräckligt i miljöuppföljningen
- Calle: Eller kanske det är EU-nivån vi ska följa upp- och släppa det nationella (fast det finns komplikationer med det)

2 Naturdata odlingslandskapet

3 Naturdata odlingslandskapet

Kolla om det finns åtgärder som funkar? Testa dessa Conservationevidence.com ger tips om åtgärder och nu bästa tillgängliga kunskap

4 Naturdata soffgrupp utanför Ekosystemet

5 Skäret

6 Vatten Tranan

Om det är fysiska restaureringsåtgärder så är de platsberoende, arbetet ligger på län/region/kommun; de som är ”på plats”. Åtgärderna är i behov av att data finns på rätt nivå; oftast lokala data.

7 Vatten Ekosystemet

Lite oklart vad som menas med åtgärder – är det åtgärder i åtgärdsprogrammen för miljömålen?

8 Vatten Ekosystemet

Klimatförändringar innebär att vissa åtgärder som genomförts kanske inte är tillräckliga längre. Större fokus på klimatförändringars påverkan i åtgärdsarbetet behövs.

9 Miljögifter Slätterängen

10 Miljögifter Ekosystemet

11 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

12 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Viktigt att tänka på synergieffekter.
- Ibland fokuserar man på att få ner exponeringen istället för källan (tex buller). Tog man bort källan kunde man få många fler synergieffekter (mer grönytor, mindre luftföroreningar)

3. Hur ökar vi förståelsen för att miljöövervakningen behövs?

1 Naturdata Korpen

- Magnus: Lyfta miljöövervakningen och miljömålsuppföljningen tillsammans (har vi förvisso hela tiden försökt göra) -särskilt nu när det är lite kärva tider för båda. Men på NV ligger miljöövervakning och miljömålsarbetet på olika enheter- försämrar möjligheterna till samverkan?
- Calle: Fördjupad miljömålsuppföljningen skulle kunna alterneras med miljöövervaknings- syntes varannat år
- Magnus: Eller låta miljöövervakning vara nästa tema på den fördjupade miljömålsuppföljningen
- Magnus: Just nu konkurrerar MÖV och miljömål (samma anslagspost)

2 Naturdata odlingslandskapet

3 Naturdata odlingslandskapet

- Regionalitet
- Definiera förväntad effekt (kopplad till data)
- Närhet och relevans
- Leverera till Miljömålsuppföljningen
- CC0 borde vara CC-BY
- Enligt lag – Restaureringsförordningen/EU
- Internationellt - Nationellt – Regionalt – Lokalt, viktigt på flera nivåer
- Regionala är länken mellan det lokala och nationella
- Hjärtefrågor
- Behöver en bättre beskrivning av vad miljöövervakning är. Har inte råd med konflikter på olika nivåer (universitet, lokalt, annat)
- Lyft detta i kontakter generellt (media, avnämare mfl) och betona miljöövervakningens roll i det

4 Naturdata soffgrupp utanför Ekosystemet

5 Skäret

6 Vatten Tranan

Den behöver nå ut till beslutsfattare på ett tydligare sätt. Kommunikation av resultaten och vad de faktiskt betyder, konsekvenser och situationer.

7 Vatten Ekosystemet

- Inte så känd bland allmänheten, finns inte kunskap om vad som följs. Nyfikenhet. Koppla till individen, göra det personligt. Till exempel fisk – mat – fritidsintresse.
- Förenkla? Lyfta positiva aspekter.
- Förtydliga att det är svensk miljöövervakning.
- I redovisning av hur anslagen används.
- Dela nyheter bredare.
- Gemensamt nyhetsbrev från alla datavärdar?

8 Vatten Ekosystemet

Sätta miljöövervakningen på agendan politiskt, genom att t.ex. visa på samhällsekonomiska vinster av att åtgärda i tid, och negativa konsekvenser av att inte göra det.

9 Miljögifter Slätterängen

10 Miljögifter Ekosystemet

- Viktigt visa vad miljöövervakningen har lett till - Vi mätte det här och då såg vi det här...
- Koppling till sådant som är betydelsefullt för människor, tex koppling till hälsa, boendeplats, kostnader etc.

- Vi måste hjälps åt att marknadsföra svensk miljöövervakning. Om man vet vad som kommer ut av svensk miljöövervakning och vad som försvinner om man tar bort resurser, så blir det svårare att ”kapa”.

11 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Inte upptäckt pcb och ddt, och pfas utan miljöövervakning.
- Man behöver träffas och prata om nya risker.
- Kolla i Lst Jönköpings dp som inte var miljöhälsorapport om resultat.

12 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Kommunikation måste vara en del av lösningen. Lyfta kopplingen mellan miljö och hälsa.
- Kommunikation inte bara utåt till media, utan mellan olika miljöövervakare och andra i ”miljöhandläggarsystemet”.
- Viktigt med tydlig koppling mellan MÖ och miljömål: Vi behöver bra underlag för att få fram bra miljömålsbeskrivningar. Tex. Viktigt att NV (miljömålssamordningen) betonar att miljötillståndsbeskrivningen är viktig och ska följas upp varje år.
- Viktigt att lyfta (tex i miljömålsuppföljningen) när det saknas data.

4. Hur går vi vidare med arbetet? Identifiera ”högre hängande frukter”, och vad som är problemet för fortsatt arbete.

1 Naturdata Korpen

2 Naturdata odlingslandskapet

3 Naturdata odlingslandskapet

- Förankra brett
- Inte mindre medel, gärna mer
- Referera till när det används
- Är som vilken prognos som helst, behöver inte skämmas för att det är naturen. Jämför med ränteprognoser

4 Naturdata soffgrupp utanför Ekosystemet

5 Skäret

6 Vatten Tranan

- Kommunikationen mellan datavårdar, län och beställare är en del som måste tas hand om. Tar tid och kräver stor energi, är en del av dagens arbete men tar för lång tid att få till idag. Det är många delar som ska klaffa både inom och mellan datavårdar, lst, universitet osv.
- Den fördjupade utvärderingen inom MMU som sker var 4e år är en möjlighet för datavårdar att kolla vad som inkluderas i uppföljning.

7 Vatten Ekosystemet

8 Vatten Ekosystemet

- Finansieringen. Men samtidigt är detta mer ett symptom på att frågan inte är prioriterad. Hur ändrar vi det? Hur sätter vi miljöövervakningen på agendan?
- Bättre samverkan mellan ”oss alla” måste till – mellan datavärddar och mellan miljöövervakningsfolk nationellt, regionalt och lokalt, samt miljömålsuppföljningen.

9 Miljögifter Slätterängen

10 Miljögifter Ekosystemet

FU23 - HaV, NV och SGU har tagit fram förslag till regeringen att ge regeringsuppdrag om att N, HaV SGU mfl ska ta fram en långsiktig plan för en bättre sammanhållen miljödataförsörjning. Bättre sammanhållen data om utsläpp i vatten som behöver hänga ihop med bla miljöövervakning och data från förorenade områden.

11 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Med tanke på minskande budget, svårt. Risk att den analys som behöver göras inte blir av. Redan befintliga hjulspår blir ännu djupare.
- Koppla ihop problemen med kostnader. Pengar och barn biter!
- Men försiktighetsprincipen.

12 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Mer pengar behövs!
- Behövs långsiktigare planering mellan myndigheterna. Ett gott exempel: samverkansavtal mellan NV och SLV ang. Riksmaten :) (en nyckelfaktor: få cheferna att prata med varandra och vara med om att forma samverkan)

5. Övrigt som ni finner angeläget att prata om och förmedla till varandra och som vi kan hjälpas åt att förbättra.

Grupp 1 Naturdata Korpen

2 Naturdata odlingslandskapet

3 Naturdata odlingslandskapet

4 Naturdata soffgrupp utanför Ekosystemet

5 Skäret

6 Vatten Tranan

7 Vatten Ekosystemet

8 Vatten Ekosystemet

9 Miljögifter Slätterängen

10 Miljögifter Ekosystemet

- Hälsning från Liselotte Tunemar, miljögiftsexpert:
- Tips till vattendatagänget: till preciseringen Ytvattenkvalitet – glöm inte Vattentäcksarkivet vid SGU där inte bara alla grundvattentäkter med vattenproducenternas resultat från råvattenkontrollen finns, utan även alla ytvattentäkter i Sverige. Data från grundvattentäkterna sammanställs årligen och skickas till beredningssekretariatet på länsstyrelserna. Likadant skulle man kunna göra för ytvatten, om det finns ett behov och önskemålet uttrycks till SGU.
- Tips till de som behöver grundvattenkvantitetsdata: Se miljöövervakningsbehovet för grundvatten som har levererats till länsstyrelserna från SGU. Där finns info om data, men även vad det nuvarande nationella grundvattennätet representerar. Det kan användas för att bedöma vara ytterligare övervakning behövs som mest.

11 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet

- Tillgängliggöra och visa goda exempel. Hitta mötesplatser!
- Vattentäta skott mellan användare och datavärd. Niklas Andersson, KI, skulle gärna höra mer och få respons på hur hälsodata används.

12 Hälsa Soffgrupp utanför Ekosystemet